

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ STOU Modular เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศ

เพ็ญพรรณ จารุสาร

สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

9/9 หมู่ที่ 9 ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

Development of Online Learning in STOU Modular for Promoting Information Literacy Skills

Penpan Jarusan*

The Office of Documentation and Information, Sukhothai Thammathirat Open University

9/9 Moo 9 Chaengwattana Road, Bangpood, Pakkret, Nonthaburi 11120

E-mail: penpan.Jar@stou.ac.th

▶ รับบทความ 27 มกราคม 2567 ▶ แก้ไขบทความ 05 เมษายน 2567 ▶ ตอรับบทความ 05 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พัฒนาบทเรียนออนไลน์ STOU Modular เรื่อง ทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในระบบ STOU Modular และเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และประชาชนทั่วไป ดำเนินการพัฒนาบทเรียนตามขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การวางแผน การออกแบบ การพัฒนาสื่อ การกำหนดสภาพการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยผลการดำเนินงานระหว่างเดือนเมษายน - ตุลาคม พ.ศ. 2566 พบว่าผู้เรียน จำนวน 172 คน ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 70 จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 54.65 และมีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์ระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.58)

คำสำคัญ

บทเรียนออนไลน์, โมดูลา, ทักษะการรู้สารสนเทศ

Abstract

The Office of Documentation and Information, Sukhothai Thammathirat Open University developed the STOU Modular online learning “information literacy”. The purpose of this project is to develop STOU library online lessons in the STOU Modular and promote information literacy skills for graduate students and the public. Develop lessons according to the process of designing and developing a learning management system including planning, designing, developing media, setting learning conditions and organizing learning and evaluation. Performance results between April to October 2023 found that out of 172 students who took the post-test, they scored more than 70 percent, 94 people, accounting for 54.65 percent, and had the highest level of satisfaction with online lessons (\bar{X} = 4.58).

Keywords

Online Course, Modular, Information Literacy

บทนำ (Introduction)

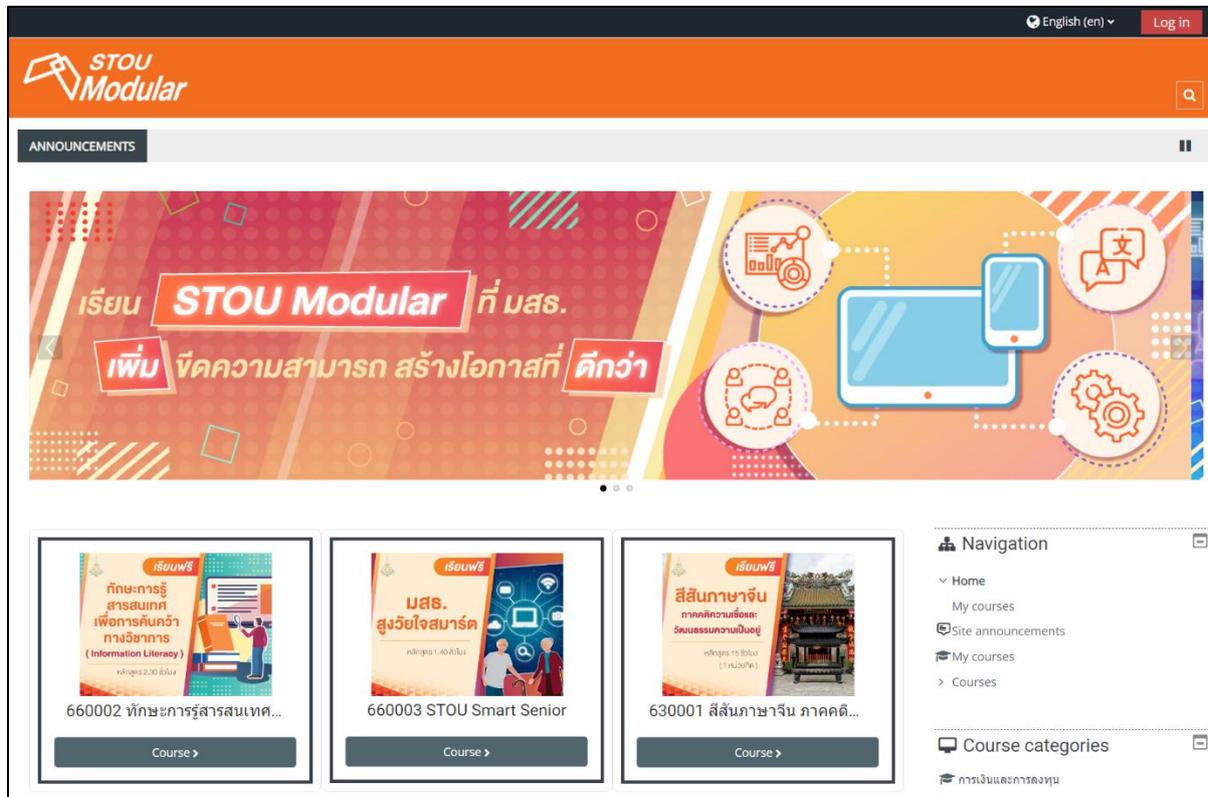
ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำของสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางประชากรทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปฏิรูปการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงความต้องการของตลาดแรงงานปรับเปลี่ยนทิศทางไปหลายรูปแบบ คนทำงานจำเป็นต้องสร้างทักษะใหม่และพัฒนาทักษะเพิ่มเติม (Reskill and Upskill) การเรียนรู้ไม่ถูกจำกัดให้อยู่ภายในห้องเรียนเท่านั้น ผู้เรียนต้องนำตนเองไปสู่การเรียนรู้อื่น ๆ ที่ไม่คุ้นเคย โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วย บทบาทของการศึกษาในระดับอุดมศึกษานอกจากการพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อรองรับตลาดแรงงานแล้ว ยังต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหัสวรรษ 2030 (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาที่เท่าเทียม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ, 2566; UNESCO Institute for Lifelong Learning, and Shanghai Open University, 2023; United Nations, 2015)

ระบบคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาเป็นนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการสนับสนุนหลักการศึกษาดูแลชีวิตสำหรับประชาชน ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีระบบการจัดการศึกษาในระบบคลังหน่วยกิตที่ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิตโดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา เช่น โครงการสัมฤทธิ์บัตร หลักสูตรระยะยาวในระดับประกาศนียบัตร หรือระดับอนุปริญญา เป็นต้น เพื่อสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับผู้เรียนที่มีความต้องการการเรียนรู้แบบอิสระ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงมีรูปแบบการเรียนการสอนระบบ STOU Modular ระบบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (Non-Degree) ที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะใหม่ การพัฒนาทักษะเพิ่มเติม และการพัฒนาทักษะใหม่ที่สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษาดูแลชีวิตของมหาวิทยาลัย

STOU Modular เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบโมดูลการเรียน (Modular System) เป็นชุดการเรียนรู้ที่ออกแบบให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนออนไลน์ และมีกิจกรรมร่วมเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน และยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน เมื่อเรียนจบแต่ละหลักสูตรจะได้รับใบประกาศนียบัตร และสามารถสะสมหรือเทียบโอนหน่วยกิตเข้าระบบคลังหน่วยกิต (Credit Bank) ของมหาวิทยาลัยตามที่กำหนดได้ โดยนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปสามารถลงทะเบียนเรียนแบบมีค่าใช้จ่ายและแบบไม่เสียค่าใช้จ่ายตามเงื่อนไขของแต่ละหลักสูตร สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้เล็งเห็นประโยชน์และโอกาสของระบบ STOU Modular ที่สามารถช่วยให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงความรู้ได้ตามอัธยาศัยด้วยบทเรียนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาที่เท่าเทียม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน

สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นหน่วยงานให้บริการห้องสมุดและสารสนเทศแก่นักศึกษา คณาจารย์ และประชาชนทั่วไป การให้การศึกษาเป็นงานบริการหนึ่งที่ช่วยผู้ใช้บริการสามารถใช้บริการและสารสนเทศต่าง ๆ ของห้องสมุด ประกอบด้วย การนำชมห้องสมุด การปฐมนิเทศนักศึกษา การสอนหรือแนะนำการค้นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการใช้เครื่องมือจัดการบรรณานุกรมในรูปแบบเผชิญหน้าและออนไลน์ รวมถึงการจัดทำสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์ (Website) และยูทูป (YouTube) อย่างต่อเนื่องนั้น เมื่อพิจารณาตามขอบเขตการให้บริการพบว่ายังไม่ครอบคลุมมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งทักษะการรู้สารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลให้ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศได้

ตลอดเวลา สามารถพิจารณาเลือกรับสารสนเทศอย่างรอบคอบและมีเหตุผล สามารถสร้างและใช้สารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการดำรงชีวิต การศึกษา และการทำงาน (ปราโมทย์ เหลาลาภะ, 2563) ดังนั้น การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในระบบ STOU Modular จึงเลือกนำเสนอบทเรียนทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ (Information literacy) และ นำสื่อในบทเรียนส่วนหนึ่งเผยแพร่ผ่านช่องทางยูทูปอีกช่องทางหนึ่ง อันจะเป็นการช่วยสนับสนุนพันธกิจของสำนักบรรณสารสนเทศในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย รวมถึงกลุ่มประชาชนทั่วไปให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยด้านการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ และ นวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศ

ภาพที่ 1 เว็บไซต์ STOU Modular (<https://modular.stou.ac.th/>)

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในระบบ STOU Modular
2. เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและประชาชนทั่วไป

วิธีการดำเนินการ (Methodology)

สำนักบรรณสารสนเทศได้ดำเนินการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ ตามขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ (ณัฐกร สงคราม และเนาวนิตย์ สงคราม, 2565; วราภรณ์ โทโพธิ์ไทย, 2564) ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในทักษะการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศได้ การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจ 2) เนื้อหา สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่วิเคราะห์จากลักษณะและพฤติกรรมของผู้เรียนตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ มสธ. พ.ศ. 2564 และครอบคลุมมาตรฐานการรู้

สารสนเทศสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 2000) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ การเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ การใช้สารสนเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และการเข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศ รวมถึงการใช้และเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและชอบด้วยกฎหมาย 3) ทรัพยากร คือ บุคลากรของสำนักบรรณสารสนเทศที่เป็นทีมงานในการผลิตเนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ และเครื่องมือหรือโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตชิ้นงาน เช่น กล้องถ่ายทำ โปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ (PowerPoint) โปรแกรมตัดต่อ เป็นต้น และรวมไปถึงการวิเคราะห์ขั้นตอนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ เพื่อประกอบการเขียนโครงการผลิตรายวิชา STOU Modular บริการวิชาการแก่สังคมแบบไม่มีค่าใช้จ่าย นำเสนอต่อคณะกรรมการประจำสำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้จัดการเรียนการสอนระดับต่ำกว่าปริญญาในระบบโมดูลการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต (ชั่วโมงการเรียนรู้) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง หัวข้อเนื้อหา สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล ระยะเวลาที่ใช้ และรายชื่อทีมผู้ผลิต

โครงสร้างเนื้อหาวิชา STOU Modular					
ชื่อรายวิชา : ทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าสารสนเทศทางวิชาการ (Information Literacy)					
จำนวนหน่วยกิต : 2.3 ชั่วโมงการเรียนรู้					
หน่วยการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง	หัวข้อเนื้อหา	สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมินผล	ระยะเวลาที่ใช้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศทางวิชาการ	ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของการรู้สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง	1.1 ความหมายและความสำคัญของการรู้สารสนเทศ 1.2 ทักษะการรู้สารสนเทศทางวิชาการ	คลิบวีดีโอ สื่อการเรียนรู้อื่นในท้องสมุด	แบบทดสอบหลังเรียน	20 นาที
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศทางวิชาการ	ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศทางวิชาการได้อย่างถูกต้อง	2.1 ความหมายและความสำคัญของการรู้ความต้องการสารสนเทศ 2.2 การกำหนดความต้องการสารสนเทศทางวิชาการ	คลิบวีดีโอ สื่อการเรียนรู้อื่นในท้องสมุด	แบบทดสอบหลังเรียน	20 นาที
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ	ผู้เรียนสามารถคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการได้อย่างถูกต้อง	3.1 ประเภทของแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ 3.2 การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ	คลิบวีดีโอ สื่อการเรียนรู้อื่นในท้องสมุด	แบบทดสอบหลังเรียน	20 นาที
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 กระบวนการแสวงหาสารสนเทศทางวิชาการ	ผู้เรียนสามารถกำหนดการค้นและใช้เทคนิคการค้นตามกระบวนการแสวงหาสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง	4.1 การกำหนดการค้นสารสนเทศทางวิชาการ 4.2 เทคนิคการสืบค้นสารสนเทศทางวิชาการ	คลิบวีดีโอ สื่อการเรียนรู้อื่นในท้องสมุด	แบบทดสอบหลังเรียน	20 นาที
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การประเมินค่าสารสนเทศทางวิชาการ	ผู้เรียนสามารถประเมินค่าสารสนเทศทางวิชาการได้อย่างถูกต้อง	5.1 ความสำคัญของการประเมินสารสนเทศทางวิชาการ 5.2 เกณฑ์การประเมินสารสนเทศทางวิชาการ	คลิบวีดีโอ สื่อการเรียนรู้อื่นในท้องสมุด	แบบทดสอบหลังเรียน	30 นาที
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 จริยธรรมในการใช้สารสนเทศทางวิชาการ	ผู้เรียนสามารถใช้สารสนเทศทางวิชาการอย่างมีจริยธรรมได้ และนำเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศทางวิชาการ	6.1 กฎหมายและจริยธรรมในการใช้สารสนเทศทางวิชาการ 6.2 เครื่องมืออ้างอิงและการจัดการบรรณานุกรม	คลิบวีดีโอ สื่อการเรียนรู้อื่นในท้องสมุด	แบบทดสอบหลังเรียน	30 นาที

ภาพที่ 2 ตัวอย่างโครงสร้างเนื้อหาวิชา

2. การออกแบบ นำข้อมูลที่ได้ออกแบบออกมาแบบบทเรียน โดยเนื้อหาของบทเรียนที่จัดทำบทเรียน ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ และแยกแยะเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 1.1 ความหมายและความสำคัญของการรู้สารสนเทศ

เรื่องที่ 1.2 ทักษะการรู้สารสนเทศทางวิชาการ

หน่วยการเรียนรู้ 2 การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 2.1 ความหมายและความสำคัญของความต้องการสารสนเทศ

เรื่องที่ 2.2 การกำหนดความต้องการสารสนเทศทางวิชาการ

หน่วยการเรียนรู้ 3 การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 3.1 ประเภทของแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 3.2 การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ

หน่วยการเรียนรู้ 4 กระบวนการแสวงหาสารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 4.1 การกำหนดการค้นสารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 4.2 เทคนิคการสืบค้นสารสนเทศทางวิชาการ

หน่วยการเรียนรู้ 5 การประเมินค่าสารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 5.1 ความสำคัญของการประเมินสารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 5.2 เกณฑ์การประเมินสารสนเทศทางวิชาการ

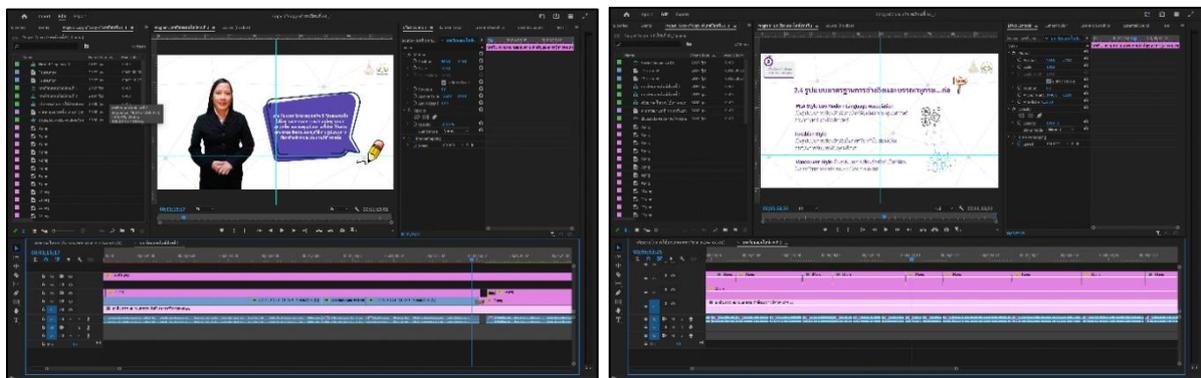
หน่วยการเรียนรู้ 6 จริยธรรมในการใช้สารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 6.1 กฎหมายและจริยธรรมในการใช้สารสนเทศทางวิชาการ

เรื่องที่ 6.2 เครื่องมือการอ้างอิงและการจัดการบรรณานุกรม

โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีการกำหนดผู้รับผิดชอบด้านเนื้อหา ให้ทำการเรียบเรียงเนื้อหาจากเอกสาร หนังสือ บทความ และเว็บไซต์ต่าง ๆ เป็นไฟล์เอกสารพร้อมรายการอ้างอิง และสร้างแบบทดสอบหลังเรียนที่วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย แบบทดสอบแบบเลือกตอบ จับคู่ และเติมคำ โดยมีหัวหน้าฝ่ายบริการสื่อการศึกษาตรวจสอบเนื้อหาและแบบทดสอบให้ถูกต้อง สมบูรณ์ และมีการกำหนดผู้รับผิดชอบด้านผลิตสื่อศึกษา โปรแกรมมูเดิล (Moodle) และ กำหนดรูปแบบหรือเทคนิคการนำเสนอในบทเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

3. การพัฒนาสื่อ ผลิตสื่อวีดิทัศน์จำนวน 12 เรื่อง (1 หน่วยการเรียนรู้ มีสื่อวีดิทัศน์ 2 เรื่อง) ให้เป็นไปตาม การออกแบบ ด้วยการถ่ายทำวิดีโอ บันทึกเสียงประกอบบรรยาย และตัดต่อเนื้อหาของบทเรียนด้วยโปรแกรม Adobe Premiere Pro รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาพให้สมบูรณ์ และอัปโหลดไฟล์ขึ้นยูทูปของสำนัก บรรณสารสนเทศ

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการตัดต่อสื่อวีดิทัศน์

4. การกำหนดสภาพการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ นำไฟล์สื่อวีดิทัศน์ แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และแบบทดสอบ หลังเรียนนำเข้าสู่ระบบ STOU Modular เพื่อให้ผู้เรียนลงทะเบียนอบรม เข้าเรียน และทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อรับ ใบประกาศนียบัตรจากการเรียน โดยมีการประชาสัมพันธ์บทเรียนออนไลน์ระบบ STOU Modular ให้นักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา และประชาชนทั่วไปได้ร่วมเข้าเรียนผ่านช่องทางเว็บไซต์และเฟซบุ๊ก (Facebook) ของสำนักบรรณสารสนเทศ

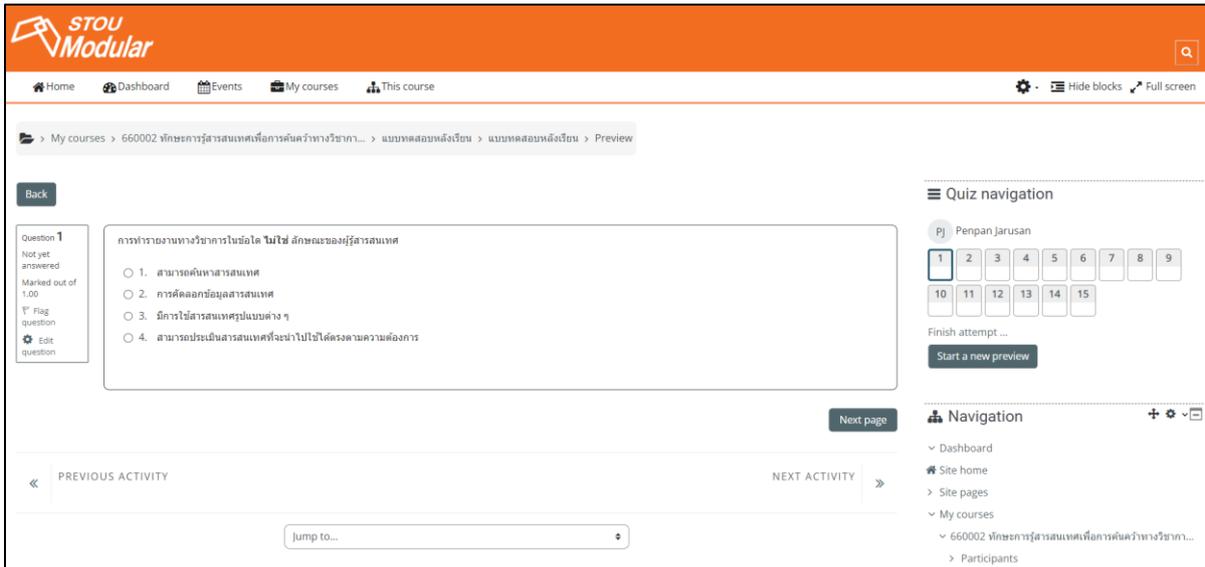
เฟซบุ๊กของสำนักการศึกษาต่อเนื่อง และ STOU Modular นอกจากนี้มีการเผยแพร่สื่อวีดิทัศน์ ผ่านยูทูปของสำนักบรรณสารสนเทศ เป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดเพื่อรองรับผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้แต่ไม่ต้องการรับใบประกาศนียบัตรจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

The screenshot displays the 'Updating Page' interface in the STOU Modular system. The page title is 'Updating Page in บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารสนเทศทางวิชาการ'. The interface is divided into several sections:

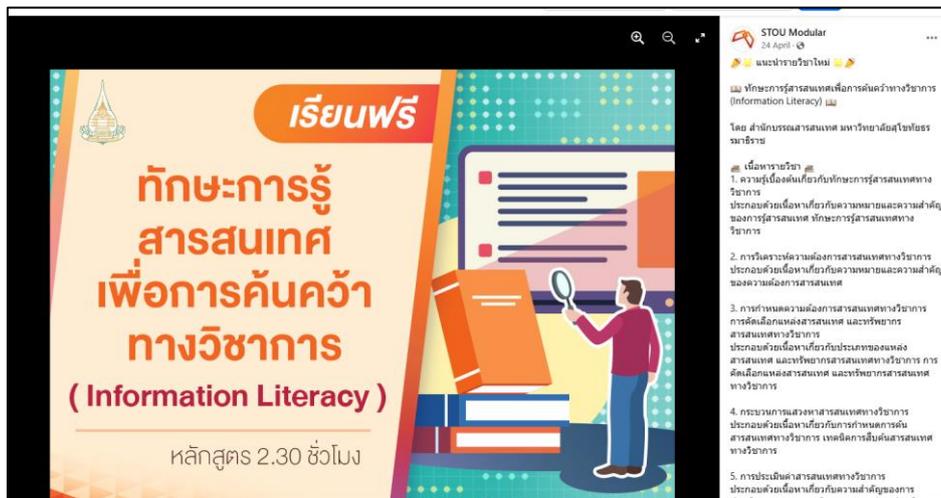
- General:** Includes fields for 'Name' (containing 'ตอนที่ 1.2 ทักษะการสื่อสารสนเทศทางวิชาการ') and 'Description' (with a rich text editor). There is a checkbox for 'Display description on course page'.
- Content:** Includes a 'Page content' field with a rich text editor.
- Appearance:** Includes sections for 'Common module settings', 'Restrict access', 'Activity completion', 'Tags', and 'Competencies'. There is a checkbox for 'Send content change notification'.
- Administration:** Includes sections for 'Page module administration' (with sub-sections like Settings, Roles, Permissions, Filters, etc.) and 'Course administration'.
- Navigation:** A sidebar menu on the right showing the course structure, including 'บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารสนเทศ...' and 'ตอนที่ 1.2 ทักษะการสื่อสารสนเทศทางวิชาการ'.

At the bottom of the page, there are buttons for 'Save and return to course', 'Save and display', and 'Cancel'. A 'Required' indicator is visible at the bottom right. The footer contains the copyright information: 'Copyright © 2022 - All Rights Reserved - Sukhothai Thammathirat Open University'.

ภาพที่ 4 ตัวอย่างหน้าจอการนำไฟล์เข้าสู่ระบบ STOU Modular

ภาพที่ 5 ตัวอย่างหน้าจอแบบแบบทดสอบหลังเรียนแบบเลือกตอบ

ภาพที่ 6 ตัวอย่างการประชาสัมพันธ์พันธกิจเรียนออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊ก STOU Modular

ภาพที่ 7 ตัวอย่างใบประกาศนียบัตรที่ได้รับจากการเรียน

5. การประเมินผล บทเรียนออนไลน์จากระบบ STOU Modular มีการประเมินผลการเรียนรู้เมื่อผู้เรียน เรียนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ และทำแบบทดสอบหลังเรียนที่มีข้อคำถามครอบคลุมทุกหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดเพื่อแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 -1.50	หมายถึง น้อยที่สุด

ผลการดำเนินการและอภิปรายผล (Result and Discussion)

ผลการดำเนินการ

จากการดำเนินงานการพัฒนาบทเรียนการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศ ผ่านระบบออนไลน์ STOU Modular สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การเข้าถึงบทเรียนออนไลน์ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ 2 ช่องทาง ดังนี้

1.1 ระบบ STOU Modular ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนผ่านทางออนไลน์ และรอดาวน์โหลดทางอีเมล

ทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ

ลงทะเบียน

รายวิชา ทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ
จำนวน 2.30 ชั่วโมงการเรียนรู้
รูปแบบการเรียน : ออนไลน์
โดย สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

หรือลงทะเบียน

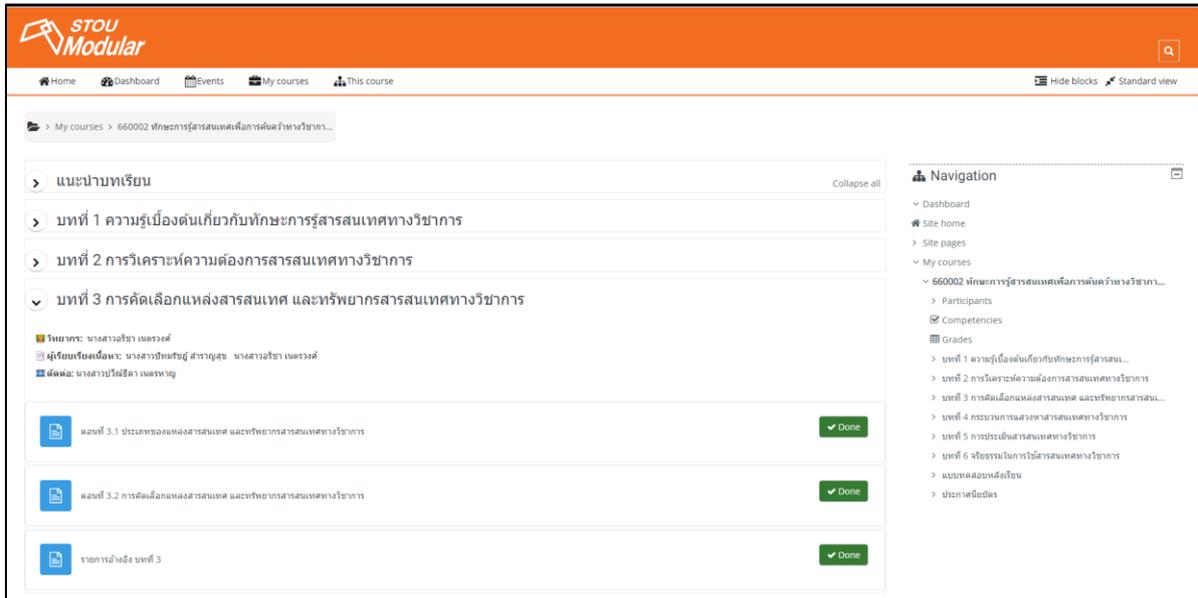
ส่งแผนข้อมูล

ฝ่ายพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการฝึกอบรม สำนักการศึกษาคณะเมือง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

☎ 0 2504 7720
📧 OCE.STOU
✉ modular@stou.ac.th

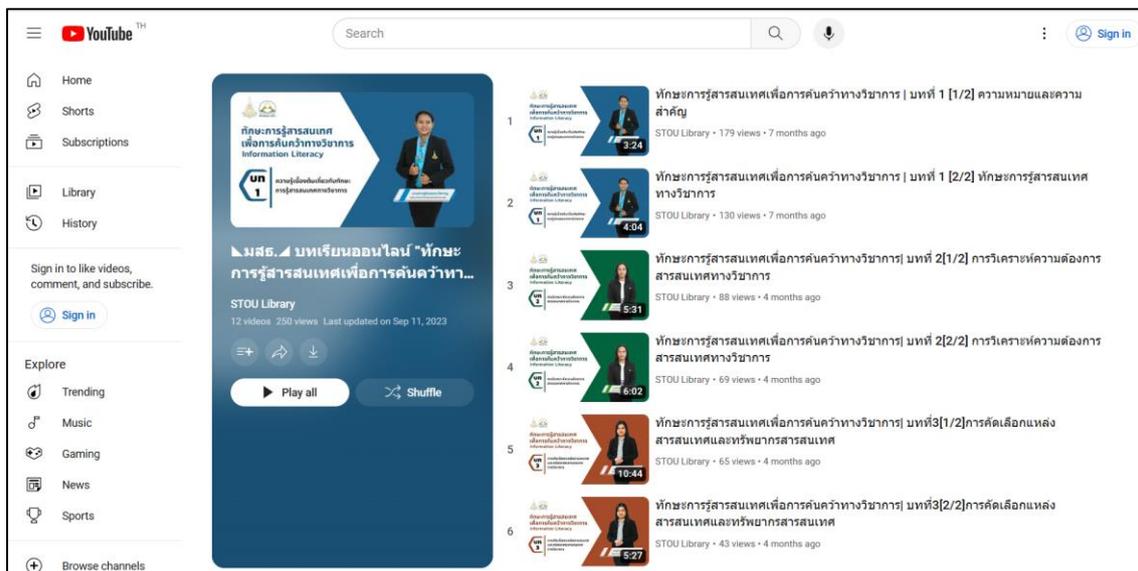
1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศทางวิชาการ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของการรู้สารสนเทศ ทักษะการรู้สารสนเทศทางวิชาการ
2. การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศทางวิชาการ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย และความสำคัญของความต้องการสารสนเทศ การกำหนดความต้องการสารสนเทศทางวิชาการ
3. การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ ประกอบด้วยเนื้อหา เกี่ยวกับประเภทของแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ
4. กระบวนการแสวงหาสารสนเทศทางวิชาการ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดการค้นสารสนเทศทางวิชาการ เทคนิคการสืบค้นสารสนเทศทางวิชาการ

ภาพที่ 8 หน้าจอแนะนำรายวิชา และช่องทางการลงทะเบียนเรียนหลักสูตรทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ (<https://oce.stou.ac.th/informationliteracy/>)

ภาพที่ 9 ตัวอย่างหน้าจอบทเรียนออนไลน์ ทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ

1.2 ยูทูป ช่องทางยูทูปของสำนักบรรณสารสนเทศ <https://www.youtube.com/@stoulibrary> โดยสร้างเพลย์ลิสต์บนยูทูปเป็นหมวดหมู่ “บทเรียนออนไลน์” เพื่ออำนวยความสะดวกเข้าถึง

ภาพที่ 10 เพลย์ลิสต์หมวดหมู่ “บทเรียนออนไลน์” บนยูทูปของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLj8cJ-TqrJaGAJxvPi0xO7bLPNvZEBta>

2. จำนวนผู้เรียน ระหว่างเดือนเมษายน – ตุลาคม พ.ศ. 2566 การเผยแพร่บทเรียนออนไลน์ในระบบ STOU Modular มีผู้ลงทะเบียนเรียน จำนวน 172 คน จำแนกเป็น กลุ่มที่หนึ่ง เรียนครบและได้รับใบประกาศนียบัตร จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 54.65 กลุ่มที่สอง เรียนและไม่ได้ทำแบบทดสอบ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 16.86 และกลุ่มที่สาม ไม่เข้าเรียน จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 28.48 และการเผยแพร่บนยูทูป มีสถิติ Playlist Views จำนวน 236 ครั้ง และ Playlist Watch Time 5.5 ชั่วโมง

Content	Views from playlist	Playlist starts	Playlist watch time (hours)	Playlist average view duration	Playlist saves
Total	236	106	5.5	1:24	1
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่ 1 [1...]	72 30.5%	62 58.5%	0.9 17.0%	0:46	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่ 2[1/...]	37 15.7%	18 17.0%	1.3 23.2%	2:04	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่ 1 [2...]	27 11.4%	4 3.8%	0.4 7.2%	0:52	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่ 2[2/...]	25 10.6%	5 4.7%	0.8 13.6%	1:48	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่3[2/...]	23 9.8%	8 7.6%	0.6 10.4%	1:29	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่3[1/...]	18 7.6%	6 5.7%	0.5 9.5%	1:45	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่ 5 [1...]	9 3.8%	3 2.8%	0.2 3.7%	1:22	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่ 4 [2...]	7 3.0%	0 0.0%	0.1 1.3%	0:37	0 0%
ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ บทที่ 5 [2...]	6 2.5%	0 0.0%	0.3 5.5%	3:01	0 0%

ภาพที่ 11 สถิติ Playlist บทเรียนออนไลน์ช่องทางยูทูปของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3. ความพึงพอใจการเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์จากระบบ STOU Modular ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อบทเรียนออนไลน์ ทักษะการสื่อสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการ จากระบบ STOU Modular (ตารางที่ 1) โดยเก็บข้อมูลจากผู้เรียนที่ผ่านการทำแบบทดสอบหลังเรียน 94 คน ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 63.83 พบว่า ภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจเนื้อหาบทเรียนถ่ายทอดได้เข้าใจง่ายมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมา สามารถทบทวนเนื้อหาได้ตามต้องการ ($\bar{X} = 4.63$) และคำถามท้ายบทช่วยทบทวนเนื้อหา ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจบทเรียนออนไลน์จากระบบ STOU Modular

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
เนื้อหาการฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการ	4.55	0.59	มากที่สุด
เนื้อหาบทเรียนถ่ายทอดได้เข้าใจง่าย	4.65	0.55	มากที่สุด
วิธีการนำเสนอน่าสนใจ	4.53	0.54	มากที่สุด
สามารถทบทวนเนื้อหาได้ตามต้องการ	4.63	0.55	มากที่สุด
คำถามท้ายบทช่วยทบทวนเนื้อหา	4.57	0.50	มากที่สุด
สามารถประยุกต์ใช้และนำความรู้จากบทเรียนไปใช้ได้	4.52	0.54	มากที่สุด
ภาพรวม	4.58	0.43	มากที่สุด

การอภิปรายผล

การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากระบบ STOU Modular พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ ศิลวัฒน์านุสานต์ และคณะ (2563) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบในชุดบทเรียนออนไลน์เรื่องการเรียนรู้การออกเสียงสัทอักษรภาษาจีน (พินอิน) บนคลังบทเรียน JFK Online Course ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ตามความ

ต้องการได้อย่างอิสระ ความรู้จากบทเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิฐน้อยวงศ์ (2563) พบว่าการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ผู้เรียนเกิดกระบวนการและทักษะในการสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่งผลถึงระดับการก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมให้สามารถขับเคลื่อนระบบการศึกษาไปยังเป้าหมายที่วางไว้ และงานวิจัยของวรวรรณ องค์กรธุรกิจ (2564) พบว่าบทเรียนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้นและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ เพราะเห็นภาพรวมมากขึ้น เกิดการเรียนรู้และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในหัวข้อที่ตนเองสนใจ เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

การนำไปใช้ประโยชน์

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ผ่านระบบ STOU Modular เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน และหลักสูตรเป็นรายวิชาบริการวิชาการแก่สังคมแบบไม่มีค่าใช้จ่ายเป็นการสร้างโอกาสให้นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงความรู้อย่างกว้างขวาง เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ทางวิชาชีพบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ และองค์กรสารสนเทศได้ โดยการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ งานวิจัย เว็บไซต์ทางวิชาการ เป็นต้น เพิ่มในบทเรียนออนไลน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ ในส่วนผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาตนเองด้านการออกแบบการเรียนรู้ดิจิทัล และการเป็นวิทยากรบรรยาย

ข้อเสนอแนะ

1. เพิ่มคำถามก่อนเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อน-หลังเรียน และวัดประสิทธิภาพของเทคโนโลยีและสื่อการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ประชาสัมพันธ์บทเรียนออนไลน์แก่นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มอัตราผู้เรียนกลุ่มใหม่ และกระตุ้นให้ผู้เรียนกลุ่มเดิมที่ยังเรียนไม่จบไม่ละทิ้งการเรียน หรือเรียนจบแล้วสามารถกลับมาทบทวนได้
3. ออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในเรื่องอื่น ๆ ที่ตอบสนองกับคุณลักษณะของผู้เรียน เช่น ช่วงอายุ สาขาวิชา อาชีพ เป็นต้น

บทสรุป (Conclusion)

สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พัฒนาบทเรียนส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศในรูปแบบโมดูลการเรียน “ระบบ STOU Modular” ตามขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดอเมริกันในการออกแบบเนื้อหาและโครงสร้างของบทเรียนให้เป็นมาตรฐาน เป็นบทเรียนที่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปสามารถลงทะเบียนเรียนโดยไม่มีค่าใช้จ่ายได้รับใบประกาศนียบัตรเมื่อเรียนจบ และเก็บสะสมหรือเทียบโอนหน่วยกิตเข้าระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ บทเรียนออนไลน์นี้จึงมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของผู้เรียน เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการของสำนักบรรณสารสนเทศ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายการอ้างอิง (References)

- ณัฐกร สงคราม และ เนาวนิตย์ สงคราม. (2565). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการนำเสนอ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพววรรณ ศิลวัฒน์นุสานต์, นารีรัตน์ วัฒนเวฬุ, และ ปิยวรรณ ปิยะกาญจน์. (2563). ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบในชุดบทเรียนออนไลน์เรื่องการรู้การออกเสียงสัทอักษรภาษาไทย (พินอิน) บนคลังบทเรียน JFK Online Course. *Journal of Information and Learning*, 31(2), 37–44.
- <https://doi.org/10.14456/jil.2020.5>

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ปราโมทย์ เหลาลาภะ. (2563). *การรู้สารสนเทศ : ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2566). *การเสริมสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิฐ น้อยวงศ์คลัง. (2563). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบเปิดด้านทัศนศิลป์ศึกษาเพื่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่. *วารสารห้องสมุดสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*, 64(1), 20–35.
- วรวรรณ องค์กรุทธรักษา. (2564). แนวทางการใช้ MOOC ในการเรียนการสอนแบบผสมผสาน รายวิชาการโฆษณาและการสื่อสารการตลาดระหว่างประเทศ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต*, 16(1), 50-64.
- วรางคณา โตโพธิ์ไทย. (2564). การออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, น. 8-1 – 8-60). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- American Library Association. (2000). *Information literacy competency standards for higher education*.
<https://alair.ala.org/handle/11213/7668>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning, & Shanghai Open University. (2023). *International trends of lifelong learning in higher education: Research report*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385339>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*.
<https://sdgs.un.org/publications/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development-17981>